

קניין תורה

יו"ל ע"י ועד מפעל התורה "תורתך שעשעי" דק"ק תולדות אהרן
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עיונים והארות בסדר לימוד ושינון 'עמוד היום' • עמוד הש"ס לשבוע הבעל"ט: בבא מציעא ו: - בבא מציעא ט: • פרשת חיי שרה תשפ"ה

לשלח השבת

הרב יאיר וינשטוק שליט"א

אבא נגלה אלי לאחר מותו

סיפור פלאים בלתי ידוע על החזון איש הגה"ק רבי אברהם ישעיהו קרליץ זצוק"ל זהו סיפורו של רבה הידוע של באר שבע הגאון רבי אלעזר קליין זצ"ל המביאו בסוף ספרו "קרית ארבע" בשם בעל המעשה, ר' יעקב פלדמן, שסיפר לו ביום רביעי פרשת נח שנת תשכ"ב.

בהקיץ ובחלום

"נולדתי בהונגריה לאבי הרב חיים מרדכי ז"ל, אבא חניך אותי לחיים יהודיים מלאים, אבל כשהייתי בחור בן 17 הלכתי לעבוד בעיירה "אלמאש פיזעטי" ליד העיר קומרום בהונגריה ואז קרו שני דברים. בהשפעת החברה וכל התנאים מסביב, התחלתי לעזוב את הדרך שבה התחנכתי והחלקתי במדרון רוחני. ואם לא די בכך, נאלצתי להסתיר את יהדותי בגלל הרשעים הארורים ששלטו בהונגריה בשנות השואה. בשנת תש"ד הובילו אותי עם כל מחנה הריכוז למחנה ההשמדה אוישוויץ, שם ניצלתי בניסים, הצלחתי לשרוד את השואה ולהישאר בחיים, בעוד הוריי לא זכו לכך. לאחר תום המלחמה נשארתי עדיין באירופה, גרתי בצ'כיה וממנה עליתי לארץ ישראל בשנת תש"ח. אבל כאן בארץ עזבתי לדאבוני הרב את כל יהדותי, שקעתי בחילוניות יותר ויותר עד שעבדתי לא רק בשבתות וימים טובים אלא אפילו בראש השנה ויום הכיפורים רח"ל.

ואז כשעבדתי כל יום הכפורים, כמדומני בשנת תשי"ג, בלילה ההוא ובחלומי והנה אבי מורי ר' חיים מרדכי בן ר' גדלי' ע"ה עומד לפני עטוף בטלית וקיסל, ממש כמו בחיים חיותו בהונגריה, ויאמר אלי "תחזור לדרך אשר גדלתי אותך, כי תדע לך שיש לך שנים מקוטעות" (אפגעשניטענע יאהרן, - כלומר, חייך עומדים להסתים).

החלום הזה חזר על עצמו באותו שבוע מדי לילה. אני חשבת, חלומות... בליל שבת הבאה נכנסתי כרגיל לבית הזלילה החילוני (מסעדה בלע"ז) בראשון לציון (אשר שם גרתי ועבדתי במוסקר בו שימשתי בתפקיד מסגר) ומלאתי את בטני בארוחת ערב (סעודת שבת, מאן דכר שמיה...) וחזרתי הביתה.

שערים המצויינים בהלכה

נערך ע"י הרה"ג ר' נתן גוטליב מו"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

בנושא:

'שיתוף שם שמים-ודבר אחר'

שינוי במשנה מס' סוכה (פ"ד מ"ה) ביום השביעי של חג הסוכות כשגמרו ישראל להקיף המזבח אמרו "ליה ולך מזבח" ^א.

והכוונה שהיה משבחים להקב"ה, וכן להמזבח, שעל ידי המזבח זכו לכפרת עוונות.

כל המשתף שם שמים ודבר אחר, נעקר:

והקשו בגמ' סוכה (מה): והא קא משתף שם שמים ודבר אחר, ותניא כל המשתף שם שמים ודבר אחר, נעקר מן העולם, שנאמר 'בלתי לה' לבדו' (משפטים יב כט).

ותירצו הכי קאמר: ליה אנחנו מודים, ולך אנו משבחין, ליה אנחנו מודים, ולך אנו מקלסין.

להקב"ה אנו מודים ומאמינים - ולהמזבח אנו משבחין ומקלסין:

ופרש"י שהן שני דברים נפרדים, להקב"ה אנו מודים ומאמינים בו שהוא אלקינו.

ולהמזבח אנו משבחין ומקלסין שהוא חביב לפני הקב"ה לכפר עלינו ^ב.

ומשמע מדברי רש"י שאם היו שניהם לשון שבח והודאה, יש בזה איסור של שיתוף שם שמים ודבר אחר, כיון שמשבח לשניהם ביחד.

ולכן מפרש שהן שני ענינים נפרדים, להקב"ה אנו מאמינים, ולהמזבח אנו משבחין ומקלסין ^ג.

תוכחת מגולה הוא שלא לומר כמו שנוהגין העולם:

והנה הגה"ק מדינוב ז"ע בספרו בני יששכר (תשרי מאמר יא, יב בהערות) כתב וז"ל, ל"יה ולך מזבח, ומקשו בגמ', והא קא משתף שם שמים ודבר אחר וכו',

ומכאן תוכחת מגולה הוא שלא לומר כמו שנוהגין העולם לומר למי שעשה לו איזה טובה, "השם יתברך ואתה עשו לי הטובה הזאת", וזה אסור דהוי משתף שם שמים ודבר אחר, והצגתי זאת בכאן למען ישמעו וייראו עכ"ל ^ד.

כל מידי דקילוס ושבח חלילה לשתף שם שמים ודבר אחר:

ובאמת כבר הקדימו בספר משנת חכמים על הרמב"ם (יבין שמועה פרק א אות ב).

שכתב וז"ל, הרבה בני אדם טועים ואומרים "שיש ליתן שבח להבורא ברוך הוא, ולפלוגי שנעשה טובה על ידו", והוי ממש כמשתף שם שמים ודבר אחר.

וכדאמרינן במס' סוכה, והא משתף שם שמים ודבר אחר, ומשני, הכי קאמר, ליה אנו אנחנו מודים, ולמזבח אנו מקלסין ומשבחין וכו'.

מבואר משם דאם מודים הוי לשון שבח, כי אמר אחר כך, ולך דהיינו למזבח אנו משבחים הוי

א. כן הוא לדעת רבי אליעזר במשנה שם

ב. ז"ל, ליה אנו מודים, שהוא אלקינו. ולך אנו משבחין, שאתה חביב לפניו לכפר עלינו. מודים לאו לשון הוד, אלא לשון תודה, שאנו מודים בו עכ"ל.

ג. בתוס' סנהדרין (פג, ד"ה כל) כתבו שלא אסור לשתף שם שמים ודבר אחר רק בעניני אלקות כאלו ח"ו אחר הוא שיתוף לאלקות ולא בשאר דברים. אבל בתוס' הרא"ש שם כתב מפורש שגם לשבח הקב"ה והמזבח חשיב כשיתוף בעניני אלקות, ולכן אסור לשתף שניהם יחד.

ד. בשרית דברי יצחק (יריד ס"ו ר"ט) כתב בתריד בזה"ל, אעורר לכת"ה על מה שבאקראי בא לפני היום מודעה וכו', וכתב שם שעל אף המצב הקשה בסייעתא דשמיא ובעזרתכם נתגבר על זה.

שמא"י בבני יששכר - במאמרי חודש תשרי מאמר י"א אות י"ב בהג"ה - על מ"ש בסוכה מ"ה ע"ב בשעת פטירתן מהן ח"ו אומרים וכו' והא קמשתף שם שמים ודבר אחר וכו', שמכאן תוכחת מגולה שלא לומר כמו שנוהגין העולם לומר למי שעשה לו טובה, ה"ש ואתה עשו לי טובה הזאת, וזה אסור דהוי משתף שם שמים ודבר אחר עיין שם עכ"ל.

כשנכנסתי הביתה נגשתי לראדי"ו הטמא ורציתי להדליק אותו ולשמוע נייעס.

באותו רגע נשמע קול מאחורי "גיוואלד, דיא זינדיגסט ווייטער", אהה, אתה חוטא שוב!?

הסתובבתי לאחורי. לתדהמתי עמדתי פנים אל פנים מול אבי ע"ה שנהרג על קידוש השם באוישוויץ, הוא היה לבוש טלית וקיטל כמו בחלום.

"בני אל תחשוב שזה חלום", אמר לי אבא "באתי להזהיר אותך שתחזור לדרך היהדות בה גידלתך, כי אם לא - החיים שלך ייקטעו!"

בסיימו לומר לי את המילים המחרידות האלה נעלם אבא באותה פתאומיות שבה הגיע.

מרוב הלם פי נשאר סגור, לא יכולתי לדבר אף מלה ולהוציא הגה מפי.

באותה שבת כבר לא הדלקתי סיגריה ולא את הראדי"ו.

אבל במוצאי שבת שוב יצאתי לבילוי. כשחזרתי הביתה גיליתי לתדהמתי שהאור דלוק בבית. זכרתי שהשארתי אורות כבויים.

כשפתחתי את הדלת ראיתי את אבא ע"ה עומד מולי בחדר. הוא אמר לי שוב אותם דברים המורים שאמר לי בליל שבת והוסיף "זו הפעם האחרונה. באתי להזהיר אותך".

באותו זמן הייתי מנהל מסגריה במוסך "טיטניק" בראשון לציון. למחרת בבוקר נכנסתי למסגרייה, נתתי לכל עובד תכנית עבודה לאותו יום ואילו אני נסעתי לבני ברק לצדיק המפורסם החזון איש זי"ע.

חשבתי לספר לו על ענין החלומות ומה שראיתי

כמשתתף שם שמים ודבר אחר, כיון דשתיהן לשון שבח. אלמא כל מידי דקילוס ושבח חלילה לשתף שם שמים ודבר אחר, ושומר נפשו ירחק להיות שומר פיו ולשונו עכ"ל.

כשמודה בלשונו שהוא רק שליחו של הקב"ה מותר:

והנה יש לומר שהטעם שאסור לשבח להקב"ה ולמי שעשה לו הטובה, הוא מפני שנראה מלשונו כאילו שניהם ביחד עשו לו הטובה ח"ו ^ה.

אבל באופן שאומר שמודה ומשבח להקב"ה וגם למי שעשה לו הטובה שזכה להיות שליחו של הקב"ה ומגלגלין זכות על ידי זכאי, ונמצא מפרש בלשונו שהקב"ה בלבד עשאו, ופלוני היה רק שליחו הקב"ה בלבד אין בזה חשש.

סייעתא לזה ממלחמת גדעון במחנה מדין:

ויש להביא סייעתא לזה שמצינו בספר שופטים בשעת מלחמת גדעון וישראל עם מחנה מדין שזעקו ישראל "חרב לה' ולגדעון" (שופטים ז ב).

ותמהו התוס' סנהדרין (סג. ד"ה כל) איך היה מותר לשתף שם שמים ואדם אחר לצעוק חרב לה' ולגדעון.

והמהר"ל מפראג בחידושי אגדות (שם) כתב לתרץ ו"ל, הא דכתיב חרב לה' ולגדעון, התם לא הוי שיתוף, דודאי אילו כתב "לה' ולגדעון חרב" היה זה שיתוף, אבל "חרב לה' ולגדעון", פירוש החרב לה', ועשה זה על ידי גדעון עכ"ל.

ומפורש בדברי מהר"ל שאם מפרש בלשונו שנעשה הכל על ידי הקב"ה על ידי שליח פלוני אין חשש שיתוף שם שמים ודבר אחר.

ברשות מלכא עילאה קדישא, וברשות מורי ורבותי:

והנה מנהגי בני ספרד לומר בשעת הזימון "ברשות מלכא עילאה קדישא, וברשות מורי ורבותי נברך שאכלנו משלו", - ולכאורה יש לתמוה איך מותר לשתף שם שמים ודבר אחר.

רק שיש לומר שלא החמירו רק כמשבח הקב"ה ואדם אחר ביחד, אבל כשנטול רשות אין לחוש ^ה, ובפרט שיש הפסק ביניהם ואומר פעם שנית ברשות.

וכמו שנוהגין לומר לפני כל נדרי על דעת המקום ועל דעת הקהל אנו מתירים וכו'.

ה. כן משמע בתוס' סנהדרין (סג. ד"ה כל) שכתבו שלא אסרו לשתף רק בעניני אלקות ע"ש.
ו. אבל בחסד לאלפים (ס"ה קפח אות ד) משמע שמחמיר בכל אופן כשאין הפסק ביניהם. שכתב שיש רגילין לומר "שמהקב"ה ומהשכן אין יכולין לכסות ולהסתיר" ואין לומר כן ע"ש.

הזנו כבוד לתורה

בשורה משמחת לנבחנים החדשים'
לפני כלל קהל עדת צאן מרעיתו בשיחת הפרידה מוצשב"ק לך העליט. וז"ל:
אלו שנבחנים על העמוד היום' זהו דבר נפלא, והם טייערע יונגעלייט טייערע יודן, אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, שהם נבחנים מזמן לזמן, ועכשיו מתחילים 'בבא מציעא' וכל אחד הרי למד זאת בשנות בחרותו בישיבה, ואפילו שכבר אינו זוכר אבל יותר קל להתאמץ ללמוד ולחזור עליהם

חבורת נבחני הש"ס
שע"י ועד מפעל התורה ותולדות אהרן
בנשיאות נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ולאחר בקשות חזרות ונישנות של נבחנים חדשים שגם הם משתוקקים להשתתף במעמד הנכבד והנשגב 'כבוד חכמים ינחלו' בראשותו של נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נעניתנו לבקשתם:

וכלל נבחנים חדשים שיבחנו בג' הבחינות דלהלן:

1. חודש חשוון - יום הבחינה ד ססלו - דפי: ב-ט; מתני: כג
2. חודש ססלו - יום הבחינה ה טבת - דפי: ט; מתני: כג
3. חודש טבת - יום הבחינה כו טבת - דפי: כג-לג

יזכו בע"ה גם הם להשתתף במעמד הנכבד

שתתקיים איה ברוב פאר והדר לכבודה של תורה בראש חודש שבט - יום בו הואיל משה באר התורה הזאת

בעיה"ק טבריה ת"ו בראשותו של כ"ק מרן עט"ר שליט"א

החכם עיניו בראשו!
לנצל לילות החורף המקודשים ללימוד חזרות!

נב. לרבים המוכיחים אודות הבחינות עור-סלפניות, מבהירים אנו בואת, כי לאור שאנו משקעים מאמצים רבים בעיה שהמטרה יהיה משוכללת ביותר לטובת אלפי איש קטן כגדול לכך התמהמה קצת, ובעיה אנו מקווים שכבר בימים הקרובים יוכלו לבשר טוב, שהמטרה כבר מתקנת ופועלת להנאתכם ולטובתכם.

ב י ק ר א ד א ו ר ל י ת א
מ ו ר נ ו כ מ ו נ ש"ס
שע"י ועד מפעל התורה

מעשה בנגיד שהמד תשובות הרשב"א של הדברי היים..

לר' אשר הנגיד נודע, על אוצר יקר מפז שנפל בידי ר' אפרים, מירושת אביו המנוח, ספר 'שו"ת הרשב"א' שהיה מונח באוצר ספריו של הדברי חיים מצאנז זי"ע!

עם החתמת ששמו הק' מתנוסס עליו, עם נטפי הקלב שנטפו בעת לימודו!

מאז שמע מזה לא יכול היה להירגע, כל פעם שפוגש את ר' אפרים אינו חדל מלשדלו ולהפציר בו, 'אנא מכור לי אותו בחמישים אלף דולר טבין ותקילין', גם דואג לשלוח שליחים לשכנעו. ר' אפרים מצידו לא רצה לשמוע כלל מדברים כאלה. אך מרוב הלחץ המופעל עליו מכל הכיוונים, כבר מתחיל לחשוב אולי אמכרו ויהיה לי מנוחה?

עד שיום אחד, כשר' אשר הנגיד למד את הגמרא ב'עמוד היום' בתחילת בבא מציעא, תפס שאין זה פשוט...

איסור 'לא תחמוד' אפילו כשמשלם דמים:

השבוע למדנו ב'עמוד היום' דף ה': 'לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו'. דהיינו שאנשים טובים שלא תחמוד' אינו אלא כשלוקח בלי לתת דמים כלל, כלומר גול ממש, ולא כשלוקח חפץ של חבירו בלא רצונו ומשלם לו דמים.

מלשון הגמרא מוכח שבאמת טעות היא, ואיסור 'לא תחמוד' הוא אפילו משלם דמים, כל שלקחו בלא שחבירו רצה למכור, וכן נפסק להלכה שאסור להפציר בחבירו, או להכביד עליו רעים, כדי שימכרו לו^(א) (שו"ע סי' שנט"ו ומקורו מרמב"ם גולה פ"א ה"ט).

עוד איסור יש, 'לא תתאוה', והחילוק בין שני לאוין אלו הוא שלא תחמוד' אינו עובר אלא כשכבר קיים מחשבתו וקנה החפץ ההוא, ולא תתאוה' עובר גם על עצם המחשבה, כשמחשב איך להוציא החפץ מפלוני [אבל על עצם התשוקה למה שביד חבירו בלי מחשבה איך להוציאו מהבעלים - בפשטות אין איסור זה, אם כי היא מידה מגונה של 'קנאה'].

הגדרת 'הפצרה':

גדר האיסור הוא ע"פ לשון רבנו יונה (בש"ת שר"ג מג): 'אם יכסוף אדם שימכור לו חבירו שדה או כרם או אחד מחפציו ולא יש את נפשו למכור, ואם יצטרך בו ברוב דברי תחנונים יבוש להשיב פניו - אסור לפצור בו, כי זה כמו הכרח ואונס.

נמצאנו למדים שהאיסור הוא ללחוץ עליו, בהפצרות או שאר דרכים, עד שלא יוכל לסרב ויהא מוכרח למכור בניגוד לרצונו.

אבל אם מבקש שתי פעמים עדיין אינו בכלל האיסור (שו"ת בצל חכמה ח"ג סי' מד), ויש שהחמירו שמותר לבקש רק פעם אחת (בשם הקה"י).

בדברי רבנו יונה יש עוד חומרא, 'והחמוד לקחת כל חפץ והוא איש נכבד שאם ישאל שאילה יתנוה לו מיד - אסור לו לבקש מעם רעהו מקח או מתנה, בלתי אם ידע כי נתון יתן לו בנפש חפצה, ולא ירע לבבו בתתו לו'. אמנם יש לצדד שהוא רק ממידת חסידות (שו"ת בצל"ח).

דבר העומד למכירה, לצורך מצוה, חכמה:

בדבר העומד למכירה לא שייך איסור, ואפילו אין המוכר רוצה עכשיו למכרו מפני שרוצה לסגור החנות וכדו' (פוסקי ומנינו), אבל אם יש לו סיבה שאינו רוצה עכשיו למכור כגון שעכשיו המחיר זול וממתין לזמן הדיקור - יש בו משום לא תחמוד (שו"ת שבה"ל ח"ה קוה"מ סי' יט).

גם לצורך מצוה שייך איסור חימוד, כגון

א. כ"ה דעת הרמב"ם, אבל יש ראשונים הסוברים דכל שנותן דמים ליכא כלל לאו דלא תחמוד אפי' תפס בחוק, ובנות הגמ' שכן חושבים אנשים, וכן הוא האמת (תוס' סנהדרין פה. ב. ה. א. ו. כ"ד תוס' כאן כפ"ש מורשי"א, והראב"ד (בהשגחה) סובר שאם הכריחו למכור והמוכר אמר ירצה אני - ליכא לאו דלא תחמוד, וכשלא אמר - עובר. אמנם להלכה נפסק כהרמב"ם שבכל ענין עובר אפילו על הפצרה בעלמא.

הרי באותו רגע שנחלקה רגלו ונטה לפול הרי אז יבטל ממנו כל אותו התאוה דהפחד שנתפחד מהנפילה העביר ממנו כל רצונו דכן יסד הבורא יתברך בטבע כל הברואים דגם מעט פחד שיעלה על לב האדם מעביר ממנו כל כחות התאוה והחמדה, וא"כ אחרי שהזוהרה התורה בלאו דלא תחמוד ואסרה לחמוד, אם היה להאדם יראה מן האיסור אפי' יראה קטנה כיראת הנפילה גם כן שוב לא יחמוד כלל.

ג. אהבה. עוד מדריגה נשגבה מאד מובאת בשפ"א (יתרו תרלו): כי אף שיש חמדה לענייני עה"ו, אך התשוקה צריך להיות באדם לקיים מאמרו ה', וזאת החמדה תגבור נגד כל החמדות שבעולם.

מסקנת הדברים - דיני לא תחמוד:

א. אסור להפציר בחבירו יותר מדי שימכור לו חפץ מסויים שאינו עומד למכירה. אם זה יגרום שחבירו יהיה מוכרח למכרו לו מחמת שלא יחא לו נעים לטרב.

ב. כשמחשב מחשבות איך להוציא החפץ מיד חבירו עובר בלא תתאוה, וכשמקיים מחשבתו עובר בלא תחמוד.

דוגמאות: מפציר בחבירו יותר מדי - למכור לו נגד רצונו מחסן הסמוך לביתו כדי שיוכל להרחיב דירתו. גג כדי לבנות עליו. וכדומה.

ג. יש שכתבו שלבקש שתי פעמים אינו עדיין בכלל האיסור.

ד. אדם חשוב שאנשים בושים לטרב לו אפילו בפעם אחת, אסור לו לבקש דבר מאחיים אם אינו ברור לו שהלה עושה זאת בנפש חפצה. ויש שצידדו שזה אינו אלא ממידת חסידות.

ה. נחלקו האחרונים אם יש איסור בהפצרה לקבל מתנה.

ו. האיסור אינו אלא בחפץ מסויים, ולכן בהפצרה לקבל ממון לכ"ע אינו בכלל האיסור.

ז. גם לצורך מצוה יש איסור.

ח. להפציר ללמדו חכמה אינו בכלל האיסור.

ט. לפי פשטות השו"ע רוב הפוסקים אין איסור לחמוד שיהיה לו 'כמו שיש לחבירו' בלא שחבירו יתחסר מזה, וב'דרך פיקודיך' מחמיר בזה, ולכו"ע בוודאי קנאה מידה מגונה היא.

י. נתבאר שלשה דרכים יסודיים ונשגבים - שיש בהם מדרגות אין מספר - להתגבר על החמדה: אמונה, יראת שמים, ואהבת ה'.

שמפציר בחבירו הרבה שימכור לו אתרוג יפה שלו, או מצות שמורה שאפה, אם אינו עומד למכירה. אמנם יש אופנים שכשיש לחבירו מספיק מצה שמורה מחוייב מן הדין ליתן לו, ואז אין איסור להפציר בו (שו"ת בצל"ח מג).

המפציר בחבירו שילמדנו חכמה או מקצוע מסויים, אין בו משום לא תחמוד (ערוה"ס סי' שנט)

דבר שאינו מסויים ומתנה:

אין איסור זה אלא כשהומד חפצים מסויים, ולא כשהומד ממון או דבר שאינו מסויים (אכן ישראל ח"ח סי' קה, וכ"כ עוד אחרונים).

ולכן אין איסור לא תחמוד לאדם שמפציר לקבל ממון.

וכשמפציר לקבל מתנה, חפץ מסויים, נחלקו האחרונים אם יש בו איסור, או רק במקח (עי' שו"ת בצל"ח סי' מד).

חומד שיהיה לו כמו שיש לחבירו:

רבינו הבני יששכר בספרו 'דרך פיקודיך' במצוה זו, כתב חידוש גדול, שאפילו אינו חומד ליקח משל חבירו אלא חומד שיהיה לו חפץ כזה כמו שביד חבירו, עובר על הלאו. אמנם כבר העירו כמה אחרונים דפשטות דברי השו"ע והפוסקים אינו כן. אלא דוקא כשמתאוה לקחת מה שביד חבירו (בצל"ח סי' מט ועוד), אמנם בוודאי מידה מגונה היא.

דרכים להתגבר על חמדה:

כאן נשאלת השאלה, איך אפשר לצוות על דברים שלב, ומה הדרך להתגבר שלא לחמוד מה שאינו שלו, ונביא בזה כמה דרכים יסודיים מהספה"ק [נחלקם מדריגות גדולות מאד, ולפחות נתבונן מהם היכן אחוז גדולי ישראל...]:

א. אמונה. לשון 'דרך פיקודיך' (בקיצור): דהנה כל האדם כל ימי חלדו בכל המעשים הכל הוא להעלות ניצוצי קדושה השייכים לשרש נשמתו והקב"ה ממציא לכ"א קניינים שבתוכם יש נצוצות השייכים לשרש נשמתו, וכי' והלא תראה שלא יתאוה האדם שיהיה לו ד' רגלים ככהמה, כי אין זה מגדר האדם, כן הוא הענין בהתאוות האדם למה שיש ביד חבירו ואינו שלו, היא גס חסרון באמונתו בזה אינו מאמין שהבורא כל בראו בחכמה ומזמין לו הטוב לו, והשאר שאינם בידו אינם טובים לו (וכע"ז אי' בראב"ע שמות ב' יד).

ב. יראה. מדריגה נשגבה מאד מובאת בס' 'בית הלוי' על פסוק זה, ח"ל: דהנה כל אדם יוכל לשער בעצמו וברור הוא דאם יתאוה האדם לאיזו דבר תאוה היתה גדולה אצלו כל אחד לפי טבעו ויהיה גם קרוב לחשיג תאוותו וילך אחריה ואז היצטר' בושר לו באיש ורק דרך הילוכו הוא על גב הנהר הקטני מקרח בדרך יצתו נחלקה רגלו על הכפור וחשב ליפול,

ועד מפעל התורה - תורתך ששועי
שע"י קהל תולדות אהרן
 בנשיאות כ"ק מן אדמו"ר שליט"א

אנד נלי חמדה

בצ"ע ובזיון רב מתאבלים אנו על התלקותו של האי גברא רבא ויודיא, מביטב סגורו קציע עתים ונפשו באהלות רמים ומקורו ונצח וליפודיותו, מפורסם במישרי המכונים והנסגנים למען תורתו ולמנוחתו, מביטב ויתרון של כבודו ותורתו והחסיד שבמסודותיו הקדושים בכל ארץ וארץ, אשר ענין לימנו כלי קטע ועונה כסגורו ואמנותו, שי גדול במדותיו, חסיד, מפורסם במישרי תשובתו ויחסינו כבודו ונאמרו למען תכלית הדברים, מימנו כשם טוב ובכשר סבור, וזה לראות דורות ישרים ומבורכים בנין ותניין רבנו, ענין סוד לאלפים בהנצח ובסוד, הוא הגבר אשר ספר נפשו מנגד למען מוסדות רבותיו חקי וי"א והבחינה כ"ק מן רבנו שליט"א ונולדם ביוב המנהג ובאמנה רבת בשנים

הרב חסיד מוד"ד
שמואל
 אבהם
שישא
 הלוי
 חבר המלחמה המסודרת והמפורסמת
 בן הגה"ח רבי מאיר הלוי שישא זצ"ל
 ומקורו ל"כ פנימה שלוחה בזה תמונתו הנכונים קדם כל המשפחה המבורכה והמפורסמת
 חן מוסר נפשו במישרי, מין ויחסינו, לא יספיק שיהיה נביא ונביא וגבול ישראלי, ומעט ודעו תשובתו יסודית ומבורכה נפשו מביטב פניו שיש על ביטת צדקתו, וקציע ויבנו שנינו פני, מין והחסיד שבמסודותיו, אב"י.

המשפחה באגל הכבוד
ועד מפעל התורה
 רבם תולדותיהם

הצד השורה שבין?

(עמוד היום: בבא מציעא ד.)

כולן איון לטובה!

(רש"י בפרשתנו ח"י שרה)

'עמוד היום'

הלימוד המאחד

את כולם: בן ק' כבן כ'...

(ע"פ רש"י בפרשתנו ח"י שרה)

גם בבא קמיתא - צעיר

גם בפרק ראשון - בקהילתנו ביחלה ומנוחה

מעמד מכובדת לנשי הק

גם בפרק רביעי - בקהילתנו בירמת בי"ש ד'-

גם בפרק שביעי - בקהילתנו בירמת בי"ש ד'- 4

כולם קראו בקול גדול אחד! וכתקנתו הגדול

דער "עמוד גמרא" דאס

דעם "עמוד היום" איך וו

(מתוך פזמון החרוזים של מ

גם בבבא בתרייתא - פארי הקהילה, ירושלים

גם בבבא מציעתא - אברכים, ירושלים

גם בבבא מציעתא - אברכים, ירושלים

גם בכפרק שלישי - בקהילתנו ביקרית רמ"א

גם בכפרק שני - בקהילתנו ביגבעת ירושלים

גם בכפרק שישי - בקהילתנו בירמת בי"ש ד-3

גם בכפרק חמישי - בקהילתנו בירמת בי"ש ד-2

גם בכפרק עשירי - בקהילתנו ביטבריה

גם בכפרק תשיעי - בקהילתנו ביחריש

גם בכפרק שמיני - בקהילתנו ביתכון תפילתי

לה של כ"ק מרן רבינו שליט"א:

איז מיין לעבן!
יל דיר קיין איין טאג נישט פארפעלן!

(ע מ ד ס י ו ס ה ע י ש " ס)

שערים המצוינים בהלכה

עורך ע"י הרה"ג ר' נתן גוטליב מוי"צ בהעדה החרדית ומרכז קהילתנו הק' ע"י

שו"ת למערכת

כחולה שאין בו סכנה.

תשובה: לצורך חולה שאין בו סכנה התירו לעשות מלאכה הרבנן על ידי שינוי ^א.

וצורך קטן, דינו כחולה שאין בו סכנה ^ב, כשיש צורך גדול להקטן ^ג, ובשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' עח) כתב שאין להקל רק עד גיל ט' שנים בלבד.

ואם כן לכאורה כשיש צורך גדול להקטן, היה אפשר להתירו לכבות כלאחר יד, מכיון שאין בכיבוי אלקטרי איסור דאורייתא. אבל למעשה יש לומר שכיבוי אלקטרי ביד שמאל לא חשיב כשינוי, כיון שאין השינוי ניכר במלאכה כלל.

והנה החיי אדם (כלל סט סעיף יב) כתב לענין עשיית מלאכה הרבנן לצורך חולה שאין בו סכנה, שאם אין יכולין לעשותו על ידי שינוי וגם אין לו נכרי, מותר גם לעשותו כדרכו.

אבל לא מצינו כן בשאר הפוסקים שהתירו לעשות שבות כדרכו לצורך חולה שאין בו סכנה ^ד.

לילך בבית הקברות ביחידי:

שאלה: רציתי לבקר בבית הקברות בלילה, האם מותר לילך יחידי.

תשובה: כתב הרמ"א ביו"ד סי' קטז (סעיף ה) שאין לילך יחידי בלילה מפני סכנת המזיקים, והיינו כשהולך מחוץ למקום ישוב ^א, ואם כן כשהבית הקברות נמצא חוץ למקום הישוב, אין לילך שם יחידי.

אבל למעשה נוהגין להקל לנסוע ברכב אף כשנוסע יחידי מחוץ לעיר, ויש לומר שסומכין על מה שאמרו חז"ל (ברכות מג.) לענין מוקיין שאם הולך עם אבוקה חשיב כשנים, וכיון שיש פנסים על הרכב אין חוששין לילך יחידי, ואם כן גם לענין בית הקברות יכול לטייל פנס שיהיה חשיב כשנים.

עשה מלאכה בשבת לצורך פיקוח נפש האם צריך כפרה:

שאלה: מי שנודמן לידו לחלל לצורך פיקוח נפש, האם נכון לעשות איזה כפרה כגון להתענות או ליתן צדקה.

תשובה: בשו"ת חות יאיר (סי' רלז) נשאל על זה, והשיב שהחושש לענין זה, טוב ונכון להתענות, אבל אין להורות כן לאחרים מפני חשש מכשול, שיש לחוש שיבואו אחר כך להמנע מלחלל שבת על פיקוח נפש, והעתיקו בשערי תשובה (סי' שלד סק"ב).

אבל במשנ"ב סי' שכח (סקעי"ח) הביא בשם אחרונים שהנשים שנוהגות להתענות כשהדליקו נר בשבת לצורך חולה הוא מנהג הוללות וסבלות.

ועייניתו במקור הדבר בספר לחם יהודה למהר"י עיאש (ח"ב דף סז) שהביא את דברי החות יאיר, והשיג

ה. כמבואר בסי' שכח (סעיף יז).

ו. כמבואר בסי' שכח (סעיף ז).

ז. כמבואר במשנ"ב סי' רעז (סקעי"ח).

ח. ובמשנ"ב סי' שכח (סקעי"ח) העתיקו לענין עשיית רפואה בשבת לקטן, שאם אין יכולין לעשות הרפואה בשינוי מותר לעשות כדרכו ע"ש, אבל יש לומר שאין מקיל רק לענין שבות על ידי רפואה שאין חמיר כל כך, אבל לא סמך להתיר שאר שבות לעשותו כדרכו.

ט. כיב השאגת אריה בספרו טורי אבן (תנינה ג).

חתיכת תפוא"א רותח שנחתך בסכין חלבי:

שאלה: היה בבית תפוח אדמה רותח שנחבשל עם בשר, ונחתך בסכין חלבי בן יומו.

תשובה: יש בזה כמה פרטים.

א. כשאין בחתיכה סי' כנגד להב הסכין נאסר כל החתיכה ^א.

ואף שהכלי שיש בתוכו בליעה שנגע במאכל רותח יבש אין נפלט לתוך המאכל רק כדי קליפה בלבד, ולכאורה גם הסכין אין יכול לאסור רק כדי קליפה, מכל מקום כיון שיש בזה צירוף של דוחקא דסכינא, נאסר כל החתיכה ^ב.

ב. דוקא כשנחבשל עם בשר אבל אם לא נתבשל התפוא"א עם בשר רק בקדירה בשרי אפילו בן יומו, לא נאסר, כיון שיש היתר של ג"ט בר ג"ט, הבשר ג"ט בקדירה והקדירה ג"ט בחתיכה, ולכן אף שנבלע אח"כ בליעת חלב על ידי חיתוך הסכין חלבי לא נאסר.

ג. כשאין הסכין החלבי בן יומו, אינו אוסר כלל, שהבליעה של הסכין פגום.

ד. דוחקא דסכינא לאו דוקא בסכין, אלא הוא הדין כשתחב מזלג לתוכו ^ג.

אבל בין בסכין ובין במזלג באופן שנתרכך היטב בשעת הבישול, אין לו דין דוחקא דסכינא, ואין אוסר רק כדי קליפה בלבד.

ה. לענין הסכין עצמו אם היה בחתיכה בליעת בשר שמן, צריך להגעילו. אבל אם היה בשר כחוש, אין צריך הגעלה, שאין בלוע כחוש יוצא מחתיכה בלי רוטב, ולא נבלע בסכין בליעת בשר ^ד.

לכבות אלקטרי בשבת בשביל שינת הקטן:

שאלה: נשאר אור דלוק בחדר בליל שבת ומפריע לשינת התינוק, ונתעורר השאלה האם יש היתר לכבותו ביד שמאל כלאחר יד, כיון שהקטן דינו

א. ואף שהדיוק נמצא בכלי שני או כלי שלישי כיון שהוא רותח נאסר כולו, שדבר גוש מחמירין גם בכלי שני כדון כלי ראשון.

ב. כמבואר ביו"ד סי' צד (סעיף ז).

ג. כמו שהביא בדרכי תשובה סי' צד (סיק ק"א).

ד. כמבואר בסי' קד (סעיף ז).

בהקיץ, להסתיר ממנו את העובדה שעבדתי בראש השנה וביום הכיפורים ולשאול אותו מה הוא אומר.

אך מה שקרה בפועל היה כך. רק נכנסתי לחדרו, ועוד לפני שאמרתי מילה הוא צעק עלי "גיוואלד, אתה חטאת ועבדת בראש השנה ויום הכפורים. לאבך בעולם העליון אין מנוחה ממך ובית דין של מעלה החליט לקצר את שנותיך". הוא השתמש באותו ביטוי של אבי: "דו האסט אפגעשניטענע יאהרן", שנותיך מקוטעות.

מרוב הלם לא יכולתי להוציא הגה מפיו. ראיתי בעליל כי האיש הזה רואה ויודע הכל.

החזון איש סיים לדבר אלי, הרכין ראשו על ידיו כמי שישן על השולחן ואני לא ידעתי מה לעשות, האם ללכת או להישאר שם. לאחר מחשבה החלטתי להישאר. ראיתי כבר שהוא יודע הכל ואילו אני לא יודע מה לעשות. חיכיתי לראות מה יהיה בסופו של דבר.

כעשר דקות בערך, החזון"א היה נראה כישן ואז כאילו ניעור משנתו, פנה אלי ואמר: בזכות המצווה הגדולה שעשית פעם בילדותך החליטו בבית דין של מעלה להאריך את ימך, אך אם אתה תחזור להתנהג כיהודי ולדרך שבה הינך אותה אבך".

"האם ידוע לך מהי המצווה הגדולה שעשית, שבזכותה יכולתי למצוא את אבא שלך ולדעת בדיוק מה הוא רוצה?" שאל אותי החזון איש.

עניתי ברעד קול: "אפילו שחיללתי שבתות וימים טובים לא עשיתי בחיי רע לאנשים, נתתי צדקה ואם יהודי קרא לי להשלים מניין, נכנסתי לבית הכנסת, וגם הייתי בן ממושמע וציתן מאוד להוריי".

"לא בגלל הדברים האלה זכית לזה" אמר לי החזון איש, "אלא בגלל שהובלת ילד מת לקבר ישראל".

|||

נזכרתי מה היה.

כשהייתי נער בן 13-14, ערב אחד הגיעה לבית הוריי אשה נרגשת ומבוהלת וסיפרה כי בכפר שלהם במרחק ניכר, מת ילד יהודי ואין מי שיביא אותו לקבר ישראל. הגברים לא היו בבית מאחר וחיילי שלטון הרשע (הכוונה כנראה לחיילי צבא הונגריה עוד לפני כיבושה על ידי הנאצים) לקחו אותם מהבית לעבוד. ואילו הנשים לא יודעות מה לעשות.

ועד מפעל התורה
הורחך שעשועי

ועד מפעל התורה "ועדון טעונת" (ת"ל) 052-5252525 פקס: 052-5252525

לרגל התחלת מסכת בבא מציעא
שיעור חדש ב'עמוד היום'
ברמות בית שמש ד' - 4'

מסכים אנו לחזור ולעבוד החשוב שיהיו
כי כס"ד נפתח שיעור חדש וראשון
בשמונת המעשרות
בסדר "עמוד היום" - בלימוד הש"ס
שתוקע ע"י כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

השיעור מתחיל מדי ערב
בשעה 8:45 בדיוק
בבית הדין
השיעור נסגר בשבת ודעת ע"י שליח רבני
התורה ברוח מערכת אונגוועניט לילי"א

ציבור אנ"ש ותושבי הסביבה מוזמנים!
לחברות הישיבה יתנו תשלום להכנסת החיובים
ה"ר אבא קובל"א ב"ר אבא קובל"א ב"ר אבא קובל"א
ה"ר משה אלעזר פאנעלע לילי"א

ביקורת דאורייתא!
ועד מפעל התורה

הזמנת כבוד
למעמד יום טוב לילך
הזמנת כבוד ליום טוב לילך

הזמנת כבוד ליום טוב לילך
הזמנת כבוד ליום טוב לילך

הזמנת כבוד	8:30
הזמנת כבוד	9:00
הזמנת כבוד	9:30
הזמנת כבוד	9:40
הזמנת כבוד	10:00

הזמנת כבוד
למעמד יום טוב לילך
הזמנת כבוד ליום טוב לילך

הזמנת כבוד ליום טוב לילך
הזמנת כבוד ליום טוב לילך

הזמנת כבוד	8:30
הזמנת כבוד	9:00
הזמנת כבוד	9:30
הזמנת כבוד	9:40
הזמנת כבוד	10:00

מבי מדרשא

בירורי הלכה שנתלכנו בשיעוריו של הגאון ר' ברוך יהודה היימליך שליט"א מר"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

היוצא לדרך, האם מותר להתפלל לפני הנץ החמה?

שאלה: היוצא לדרך, כגון הנוסע לחו"ל, האם עדיף שיתפלל תפילת שחרית 'קודם הנץ' לפני הנסיעה, או שעדיף להתפלל 'תפילה בזמנה' בשעת הנסיעה?

• ההלכה •

- א. אם כשמתפלל על פליגער - דרכו להתפלל 'שמונה עשרה' בשיבה, נכון שיתפלל לפני הנץ 'בעמידה' קודם הנסיעה אפילו ביחידות, משום שעדיף תפילה 'בעמידה' - יותר מתפילה בזמנה 'בשיבה', אפילו אם יתפלל אז עם 'מנין'.
- ב. גם מי שדרכו להתפלל בפליגער בעמידה, אם קשה לו שם הכוונה בתפילה מותר להתפלל לפני הנץ.
- ג. אם יכול להתפלל אחר הנץ - קודם הנסיעה, אלא שהציבור מתפללים לפני הנץ, ואם ימתין להתפלל אחר הנץ - יצטרך להתפלל ביחידות, י"א שיתפלל בציבור לפני הנץ, וי"א שעדיף להתפלל ביחידות אחרי הנץ, ואיך שיתנהג - יש לו על מי לסמוך.
- ד. כל זה הוא להתפלל אחרי זמן 'משיכיר', אבל קודם זמן זה אין להתפלל, כיון שהרבר מסתעף לכמה שאלות, [הנחת טלית ותפילין, ברכת יוצר אור, המחמירים קודם זמן האיר פני המזרח].
- ה. יש אומרים דמו שהוצרך לקבל עליו עבודה בשעה מוקדמת, עדיף שיתפלל לפני הנץ, מלהתפלל אח"כ באמצע בעבודה אחרי הנץ, מפני שאסור לאדם לעשות צרכיו קודם שמתפלל, ויש לעשות שאלת חכם.

• בירור הלכה •

מצותה שיתחיל עם הנץ החמה:

זמן תפילת שחרית לכתחילה, הוא משעת נץ החמה, כמ"ש בשר"ע (סימן פ"ט סעיף א') "זמן תפלת שחר מצותה שיתחיל עם הנץ החמה, כדכתיב ייראוך עם שמש, ואם התפלל משעלה עמוד השחר, והאיר פני המזרח יצא עכ"ל.

קריאת שמע וברכותיה:

וכל זה לגבי תפילת שמונה עשרה של שחרית, אבל 'קריאת שמע וברכותיה' זמנה לכתחילה הוא 'משיכיר', וכ"כ בשר"ע (סימן נ"ח סעיף א') "זמן תפילת שמע של שחרית, משיראה את חבירו הרגיל עמו קצת, בריחוק ד' אמות ויכרינו", ואדרבה עיקר זמנה קודם הנץ החמה (כמש הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק א' הלכה י"א).

"ונקבע זה הזמן לקריאת שמע, אף דמקצת אנשים קמים ממיטתם משעלה עמוד השחר, וקרינו ביה 'בוקמן' מן התורה, כיון דרובא דאינשי לא קיימי עד שיכיר אחד את חבירו, לפיכך קבעו חכמים זמנה 'משיכיר בין תכלת ללבן, והוא הזמן דמשיכיר את חבירו בריחוק ד' אמות" (מ"ב סימן נ"ח ס"ה ב').

התפלל אחר עלות השחר:

אבל בדיעבד אם התפלל 'תפילת שחרית' אחר עלות השחר יצא ידי חובתו בדיעבד, (כמש בשר"ע סימן פ"ט סעיף א') משום דמעלות השחר הוי התחלה היום, ובשעת הדחק מותר להתפלל מעלות השחר (שר"ע שם סעיף ח').

וכן אם קרא 'קריאת שמע וברכותיה' אחר עלות השחר יצא ידי חובתו, ובשעת הדחק קורא או לכתחילה, אבל לגבי 'ברכת יוצר' נחלק הפוסקים לדעת השר"ע (סימן נ"ח סעיף ג'), יצא, ולדעת המ"א (סי' ה') לא יצא ידי חובתו.

תפילת שחרית 'משיכיר':

והנה יש דעה מחודשת בפוסקים שאחר זמן 'משיכיר' מותר גם להתפלל תפילת שחרית לכתחילה, אף שעדיין הרבה קודם הנץ החמה, אלא שמנהג הוותיקין להתמתן ולהתפלל מיד בנץ החמה.

[כן ביארו הב"ח (סימן פ"ט סעיף א') ודרישה (סי' א') את דברי רבינו ירוחם (נתיב ג' חלק ג'), ובעין זה דעת הפר"ח (סימן פ"ט ס"ק א') דמשהאיר פני כל המזרח, שלדעתו הוא מאוחר מומן עלות השחר].

לכתחילה אין להתפלל שחרית קודם הנץ:

אמנם דעת הרבה פוסקים שאין להתפלל לכתחילה קודם הנץ החמה, (חיי אדם חלק א' כל ט"ו סעיף א', דרך החיים דין זמן תפילה וקריאת שמע א'), ובהב"ל (סימן פ"ט ד"ה יצא) מצדד ש'אפשר דאין למחות ביד הנוהגין להקל... אך למצוה מן המובחר לכו"ע אין להתפלל 'שמונה עשרה' קודם הנץ, (וכ"כ גם בסימן נ"ח ד"ה משיראה).

אחר הנץ לא יוכל להתפלל בציבור:

ובמקום שהציבור מתפללים לפני הנץ החמה, ואח"כ לא יהיה לו מנין ויצטרך להתפלל ביחידות, כתב בשר"ת פרי יצחק (חלק א' סימן ב') עדיף להתפלל לפני הנץ בציבור

להתפלל לפני כן קודם הנץ ביחידות.

ויותר מזה מציינו בשר"ע (סימן צ"ד סעיף ד') "היה רובכ על החומר אין צריך לירד ולהתפלל, אפילו יש לו מי שתופס חמור, אלא מתפלל דרך הילוכו (על החמור בשיבה) וכו' כי אם יעמוד ויתפלל יקשה בעיניו איחור דרכו ויטרד לבו ולא יוכל לכיון, והכל לפי הדרך ולפי המקום ולפי יראתו וישוּב דעתו" עכ"ל.

וכל ערום יעשה בדעת, שאם נראה שיופרע הרבה בכונת התפילה, יתפלל לפני כן, אמנם לפעמים ממחרים שלא לאחר את הנסיעה, ואין דעתו מיושבת להתפלל, אז עדיף שיתפלל אח"כ שכבר נמצא על הפליגער.

המתפללים בשעת נסיעה באוטובוס:

[נמה שנמצא מקומות שמתפללים תוך כדי הנסיעה באוטובוס, יש שישבו המנהג, כדיון שהוא בצורה מאורגנת, ואין הפרעות של עוברים ושבים, ויש בזה יישוב דעת מסוימת, וגם רבים עוזרים הנסיעה בשעת שמונה עשרה, לכן יש מקילים במקום הצורך, ואכמה"ל].

פועל שמתחיל עבודתו מוקדם:

אדם שהוכרח לקבל עליו מלאכה בשעות מוקדמות בבוקר, ואח"כ עושה מלאכה עד אחר סוף זמן תפילה, מותר לו להתפלל לפני הנץ, משום שעשיית מלאכה נחשבת כשעת הדחק, שהתירו לו להתפלל מוקדם, (אבל לכתחילה יש לחפש מלאכה שאינו צריך להתפלל מוקדם).

ויש אומרים שאפילו אם גומר מלאכתו לפני סוף זמן תפילה, או שיכול להפסיק באמצע מלאכתו ולהתפלל, עדיין עדיף להתפלל לפני הנץ עם מנין, כיון דלכתחילה אסור לעשות צרכיו לפני התפילה, עדיף להתפלל מוקדם מלעשות צרכיו לפני התפילה, (ספר תפילה כהלכתה פרק ג' הערה ס"ג, בשם גדולי הפוסקים).

אחר זמן משיכיר:

וכל מקום שיש להקל להתפלל קודם הנץ, הוא דווקא אחר זמן 'משיכיר', משום כמה טעמים: (א) משום הנחת טלית ותפילין, שאין להניחם קודם זמן 'משיכיר' (שר"ע סימן ל' סעיף א').

(ב) יש אומרים שאין יוצאים ברכת 'יוצר' אפילו בדיעבד, קודם זמן זה (מ"א סימן נ"ח ס"ק ה').

(ג) דעת המ"ב (בה"ל סימן פ"ט סעיף א' ד"ה ואם) בשם כמה גדולי האחרונים שאפילו בדיעבד אין יוצאים חובת קריאת שמע ותפילה קודם זמן "האיר פני כל המזרח" (וכ"כ בסימן נ"ח סעיף ג' ד"ה משעלה), ולא ידוע מתי הוא זמן זה, כמ"ש הפמ"ג (א"א ס"ק ב') "אבל האיר פני המזרח הוא מאוחר, ומי יודע השיעור", ויש מדייקים בבה"ל (סימן פ"ט שם) שהוא סמוך לזמן 'משיכיר'.

(ד) לכן, נכון להמתין עד שיעור 'משיכיר' כדי לקיים עכ"פ מצות קריאת שמע בזמנה 'לכתחילה'.

הוספה למאמר הקודם:

רוטב דגים שנפטר - האם מותר להחזירו למקרר?

במאמר לפרשת נח נכתב, שבתחילה אין להכניס משקה במקפיא כדי שיקפא - בשבת, ובמקום צורך יש להתיר, (כמש המ"א לגבי המסת שלג וכו', משום איסור נולד ע"ש). ולפי"ו יש לברר אם מותר להחזירו למקרר - דגים עם רוטב שכבר נפטר, שהרי גם במקרר יקפא רוטב הדגים. (ואין בזה איסור 'הכנה לחול', כיון שהמנהג דבר במקום הרגיל, אין בזה משום הכנה, כמשנת במאמרים הקודמים).

אכן במקום שיש צורך, כגון אחר סעודת ליל שבת, שיכול להתקלקל אם לא יחזירו למקרר, פשוט שמותר. אך אם גמר סעודת היום מאוחר, והדגים לא יתקלקלו גם אם ימתין להכניסו למקרר במוצ"ש, מהו ההיתר להחזירו למקרר בשבת.

[ויש שהתירו משום שעיקר כוונתו על הדגים, ורוטב שנקשר הוי בגדר פסוק רישא, ולשיטתם עשיית 'נולד' בדרך 'פסוק רישא' - מותר, אבל לא משמע כן מדברי הרמ"א. שאסור לכתחילה לחמם פשטיד"א, אף שהכוונה הוא בשביל עצם הפשטיד"א, השומן נימס ממילא].

ואולי י"ל שכיון שהרגילות הוא שמקומם של דגים הוא במקרר, וכל מה שהוא מונח כל הזמן במקרר מועיל שנשאר יותר טרי, נחשב הכל כפעולה 'שלא יתקלקל', והוי כדיון "מקום הצורך". משא"כ הנחת מלאכה שיש בהם רוטב במקפיא, שכדי שלא יתקלקל - מספיק להכניסו למקרר, אין ההנחה במקפיא חשיב כ"כ מקום צורך, ועדיין צ"ע.